

СТРІЛЕЦЬКА ПІСНЯ



Щорічно у листопаді ми відзначаємо вагомі історичні події, які відбулися у 1914-1921 роках в Україні і були здійснені великим зусиллям та героїчними подвигами народних провідників та воїнів українських військ – Січових Стрільців та Галицької Армії. Ці події та подвиги залишили після себе багату історичну та культурну спадщину, однією з яких є музична творчість Січових Стрільців.

Музика, а особливо пісня, завжди була важливою частиною української культурної спадщини і складалася вона із великої кількості пісень різного жанру, які часто здобували признание критиків, як одні із найкращих пісень світу. Маємо пісні, які документують історичне минуле, прославляють героїчні подвиги, оплакують руйнування; є пісні які висловлюють надії, мрії, і такі, що навчають, описують традиції, звичаї; пісні, які приносять розраду в момент горя, а також розважальні, які насміхаються з людських слабостей; є ще такі, які докоряють за нерішучість, за зрадливість; пісні, які підтримують та зміцнюють віру, надихають завзяттям до благородних ідеалів. Пісня супроводжувала українця в усіх аспектах його життя від найдавніших часів і по сьогодні.

У роки Першої Світової війни та визвольних змагань 1914-1921 жовніри українських військ, а особливо Січові Стрільці, створили багато пісень з новими мелодіями та новим змістом. Ці пісні стали дуже популярними серед народу, а співали їх і під час війни, і після неї, і до тепер. Їхній глибоко ідеологічний і патріотичний зміст не сподобався советським окупантам і вони не лише забороняли їх співати, але й жорстоко карали усіх, хто їх співав, і тих у кого знайшлися записи цих пісень.

Музика, а особливо пісня і спів під час війни, мали корисну ціль і відігравали важливу суспільну роль в житті народу, а також у житті військовиків. Пісня, спів, музика були важливим знаряддям, яке використовував військовий провід під час військового вишколу та воєнних битв, бо вони підсилювали бойовий дух, поліпшували вправність, дієздатність війська, тамували страх, збільшували емоційне пробудження патріотизму, відданість високим ідеалам. Пісні воєнних років для народу були свого роду пропагандою, яка освідомлювала населення та допомагала просувати переконливі погляди на дані події, їхнє краще розуміння і потребу підтримки.

Музичне надбання Січових

Стрільців було створене групою високо освічених та професійних осіб з Галичини. Це були професори, мистці, композитори, журналісти, поети, письменники, адвокати тощо. Вони були в перших рядах січового стрілецтва, брали участь у завзятих боях з російським окупантом, були свідками руйни, трагедій, смерті, переживали перемогу і радість, сум і щастя, і усі ці переживання та емоції вони вклали в стрілецьку пісню. Це творче середовище створило так звану Артистичну Горстку, зорганізувало військову пресову штаб-квартиру, посилало європейській і українській пресі повідомлення про події війни тощо. Найбільше мелодій створив композитор Михайло Гайворонський (1892-1949). Слова пісень у більшості, були написані Левом Лепким (1888-1971) та Романом Купчинським (1894-1976), а також і другими. Іноді послуговувалися мелодіями народних пісень, але з новим текстом.

Одна із найпопулярніших пісень тих років – “Ой у лузі червона калина”. Ця пісня стала так популярною, що її вважають другим гімном України. Мелодія цієї пісні народна, але щодо авторства слів, то дискусія про це ведеться ще до сьогодні. Інші стрілецькі пісні описують прощання

вояків з рідними, з коханими, відхід в поле бою, як, наприклад, “Ой видно село під горою” (музика і слова Льва Лепкого), “Іхав стрілець на війноньку” (музика і слова Гайворонського), “За рідний край, за волю України” (слова Купчинського, музика Гайворонського), “Не сміє бути в нас страху” (музика і слова Купчинського). Були також і тужливі пісні - за коханими, за погиблими, як, наприклад, “Засумуй трембіто” та “Заквітчали дівчатовьнка” (музика і слова Купчинського). Але найбільш болючою і скорботною піснею є “Журавлі”. Це лиш маленький перелік із сотень стрілецьких пісень, які появились під час війни і визвольних змагань і є популярними по сьогодні.

Мистець Едвард Козак увіковічнив ці пісні у своїх картинах, з яких згодом зробив листівки, і їхні зображення ми подаємо у цій публікації.

Любов Волинець

На світлинах: зображення стрілецьких пісень у картинах мистця Едварда Козака

